

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 20. julija 2023 - Leto XXXIII, št. 29

stran 2

KULTURNA IZMENJAVA NAS POVEZUJE

ZAČETNIK AEROARHEOLOGIJE...
stran 3

NAZAJ DOMAU SEM PRIŠO
stran 8

POTOVANJE SKOZI ZGODOVINO V INTERAKTIVNEM MUZEJU
stran 10

Tridnevni tabor porabskih malčkov v Murski Soboti

KULTURNA IZMENJAVA NAS POVEZUJE

V okviru projekta Kulturna izmenjava nas povezuje je v Murski Soboti potekal tridnevni tabor za malčke iz Porabja. Tabor, ki sta ga organizirala Vrtec Murska Sobota in Zveza Slovencev na Madžarskem, je finančno podprl vladni urad za Slovence v zamejstvu in po svetu. Po besedah vodje tabora

ja, in poslikavali keramične lončke. »Popoldanske urice so bile namenjene samo otrokom iz Porabja. Ogleдали so si predstavo Trije metulji, ki so jo pripravili otroci enote Gozdiček skupaj z mentoricama, odpravili so se na Petanjce, kjer so si ogledali Vrt spominov in tovarštva ter tam izvedli slikarsko delavnico, bili

dah je namen tabora v tem, da se malčki povežejo prek umetniškega ustvarjanja, pomembna pa je tudi jezikovna plat, saj so bili mladi Porabci

dobni tabori pred vrsto leti že bili organizirani. »Menim, da so tovrstna srečanja za naše otroke zelo pomembna. Imajo možnost spoznati ma-

smo Slovenci. Vi imate pomembno vlogo pri tem, da se vaši otroci naučijo slovenski jezik, seveda pa imajo pomembno vlogo pri tem tudi

Prvi dan tabora so soboški malčki vrstnikom iz Porabja predstavili kratko igrico. Foto Lilla Bugán

Za udeležence tabora iz Porabja so v popoldanskih urah gostitelji pripravili številne aktivnosti. Foto Vrtec Murska Sobota

Adrijane Horvat Anželj so v dopoldanskih urah v enoti Gozdiček potekale ustvar-

so tudi v konjeniškem klubu Zaton, kjer so jahali konje, ter na Otoku ljubezni v Iža-

tri dni nenehno v stiku s slovenskim jezikom. Tudi soboški župan Damjan Anželj

tično domovino, so v stiku s slovenskim jezikom in imajo možnost spoznati nove prijaja-

vzgojiteljice in učiteljice.« Udeležence tabora in goste je pozdravila tudi Darja Fa-

Vrtičevski otroci so veliko časa namenili umetniškemu ustvarjanju. Foto Vrtec Murska Sobota

Na sklepni slovesnosti se je tudi plesalo. Foto Silva Eöry

jalno-jezikovne delavnice v slovenskem jeziku. Sedem porabskih malčkov, starih od štiri do šest let, se je skupaj s prekmurskimi sovrstniki naučilo pesem Deset prstkov in ples, poleg tega so izdelovali umetniške izdelke, tako slike, ki so jih ustvarjali na platnu, kot tudi metulje iz kreppapir-

kovcih,« je še pojasnila vodja tabora.

Ravnatelj soboških vrtcev Borut Anželj je na sklepni slovesnosti, na kateri so vrtčevski otroci pokazali, kaj so se v treh dneh naučili, poudaril, da je tabor potekal v »prijetnem in ustvarjalnem ozračju«. Po njegovih bese-

meni, da je tovrstno sodelovanje »lahko velik plus za otroke, tako iz Murske Sobote kot Porabja, saj se otroci med seboj spoznajo, pri rojakih pa se krepi slovenski jezik.«

Andrea Kovács, predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem, ki je dala pobudo za tabor, je spomnila, da so po-

telje,« je še poudarila Andrea Kovács in dodala, da so ji udeleženci tabora, tako porabski malčki kot njihovi starši, povedali, da zelo zadovoljni zapuščajo Mursko Soboto: »Dragi starši, vi ste odraščali v družinah, kjer se je govorilo slovensko. Slovenski jezik je tisti, ki nas identificira, da

rič Klemenčič, predstojnica soboške enote zavoda za šolstvo, slovesnosti pa sta se udeležila tudi slovenska generalna konzulka v Monoštru Metka Lajnšček in predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec.

Silva Eöry

Branko Kerman - nauvi direktor Pomurskega muzeja Murska Sobota

Začetnik aeroarheologije v Sloveniji

Na začetki letošnjoga leta je vodenje Pomurskega muzeja Murska Sobota prejkvzeu Branko Kerman, steri v tom muzeji dela vse od leta 1990. Leto prva je zgotovo svoj študij arheologije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani: »Že 33 lejt sam zaposleni v soboškom muzeji, tak ka že vse

Branko Kerman

dobro poznam, nej samo tisto, ka mamu v muzeji, liki tüdi sodelavce, s sterimi se rejsan dobro razmejmjo.« Pravi ške, ka so zdaj eni drügi cajti, kak pa je bilau ške prva, te, gda je on začno delati, vej pa se gnesden ovak gleda na muzeje kak se je inda svejta: »Gnesden so muzeji tüdi kak ene izobraževalne institucije, vej pa, sploj mladim, probamo s predavanji in delavnicami približati tau dediščino, stero mamu.«

Branko Kerman je gorraso v Filovcaj, vesnici, stera je bila znana po lončarstvu: »Tak se je gučalo, ka so v Filovcaj vsi lončari, samo ritar pütre redi. Tau je bilau zavolo toga, ka so pri skor vsakšom rami meli peč, v steroj so žgali glino. Ge sam odo dosta k lončarom, malo sam se celau včiu delati na šajbi, samo ka je tau nej tak lejko delo. Tak sam rejsan občüdoval, kak so iz küpa ilovice tak lejpe reči znali napraviti.« Deca so se v cajtaj, gda je ške nej bilau računalnikov in čednih telefonov dosta špilala zvüna: »Te smo bili mlajši dosta vküper. Toga zdaj skor nega. Nej smo se samo špilali, liki smo tüdi pomagali, tö na njive smo šli. Tüdi moj dejdek pa mamca sta mela krave, tak ka sam njima pomago na paverstvu.«

Gda je odo na osnovno šaulo Bogojina, ga je najbolje zanimala zgodovina, tüdi tehnika, sploj

družboslovje, nej pa matematika in drügi naravoslovni predmeti. Rad je meu tüdi šport, sploj fotbal in košarko, tüdi namizni tenis in šah. Po zgotovljeni srednji ekonomski šauli v Murski Soboti pa se je odlaučo, ka dé študerat arheologijo. »V Bogojini teče eden potok, pa je gnauk neške v njom najšo bronasti nož in ga je prineso v šaulo. Najšle so se tüdi kamnite sekere. In te smo si pripovedali, kak je tau staro in zanimivo, pa smo ške sami odili po potoki in gledali, če kaj takšoga najdemo, « je svoj prvi stik z arheologijo opisoval Branko Kerman, steri je biu večkrat tüdi pri svojom strici pri Gradi na Goričkom in je odo gledat grad, »tak ka sam te daubo občütek, ka je tau staro. Tüdi v Lendavi sam meu eno žlato, pa so mi tam pripovedali, ka so tam gomile, v sterih so Türki zakopani. In tak sam se te odlaučo za študij arheologije.«

Gda se je zaposlo v soboškom muzeji, je prva raziskoval zgodnjerednjeveško in srednjeveško poselitev Prekmurja, sledkar pa se je začno spravlati tüdi z drügimi arheološkimi obdobji, vse od prazgodovine do antike. Kak vodja je v lejtaj 2000 do 2007, pauleg menših sondiranj, opravo več velikih arheoloških zaščitnih izkopavanj v Prekmurji, največ na trasi zdajšnje avtoceste, v bližini Murske Sobote in Kroga, pa tüdi pri Dolgi vasi in Pincaj. Pauleg toga je sodeloval tüdi pri postavitvi več arheoloških razstav.

Branko Kerman je tüdi začetnik aeroarheologije v Sloveniji. Tak je leta 2013 tüdi doktorejro s temo Interpretacija zgodovinske poselitve Prekmurja na primeru aerofotografije. »Tau gé tak, ka ti s fligarom letiš pa iz lufta gledaš, če so na zemlej kakši fleki, pa te tau s fotoaparatom pokejpaš. S temi posnetki iz lufta smo tüdi diagnosticirali arheološko preteklost krajine ob Muri. Recimo, če so inda svejta meli eno naselbino, pa so skopali jarke, stero so z leti dozasipali, se zdaj te, gda gé dosta vlage ali pa velka süča, iz lufta tau vidi, vej pa je ena zemla bole svekla kak drüga. Vidi se, če so bili tau pravokotni ali okraugli objekti,« pravi sogo-

vornik, steri se je té meštrije navčo na Vogrskom, pri Balatoni, leta 1996, gda so pripravili šaulivnanje za tiste rosage Evropske skupnosti, steri so do tistoga mau aeroarheologijo ške nej poznali: »V Prekmurji smo do zdaj iz lufta doj najšli že okauli 100 najdišč (lelöhely). Tau ti nej trbej niti

Od začetka letošnjoga leta je Branko Kerman direktor Pomurskega muzeja Murska Sobota.

kopati, samo pokejpaš vö iz fligara. Kopaš samo te, če bi se tam kaj začnilo zidati.«

Kak direktor Pomurskega muzeja zdaj več nema dosta cajta, ka bi odo na arheološka izkopava-

Branko Kerman kak arheolog pod zemlau rad išče tisto, ka je fejst staro.

nja: »Dosta vsega sam že najšo, ali vseeno bi še šau, ka je fajn, če kaj staroga v zemlej najdeš in vöskopaš.« S sodelavci se zdaj mantrajo, ka bi do konca prenavili stalno razstavo, pri steroj glyj njeni arheološki tau zdaj ške fali: »Vüpanje mamu, ka bi ške v etom leti celo razstavo leko pokazali obiskovalcom. Zdaj ške samo vitrine moremo napraviti, pa če mo meli zadosta penez, bi nam tau leko tüdi gratalo.«

Silva Eöry

Kejpi osebni arhiv Branka Kermana

PREKMURJE

Zlati maturanti

Preminauči keden so dijaki v Sloveniji daubili težko čakane rezultate letošnje mature. Od skupno 5965 maturantk in maturantov, steri so v sprtoletnom roki opravljali splošno maturo, jih je bilou uspešnih 91,6 procenta. Vsej 34 točk je dosegno 18 kandidatov. Tej so diamantni maturanti. Takših, steri so dosegno 1 več kak 30 točk je po cejlom rosagi 316, od toga se jih je šest šaulivalo v Pomurji. Vsej šest je zgotovilo Gimnazijo Franca Miklošiča Ljutomer. Od 92 dijakov je maturo na toj šauli nej napravo samo eden, zlati maturanti pa so štirje iz programa splošne gimnazije in dva iz umetniške gimnazije, smer gledališče in film. Zanimivo je, ka so zvün ene (Zigi Omerzel iz Občine Novo mesto) vsi druži Prekmurci, steri so se šaulivali v Lotmerki. Tau so: Nela Copot, Rene Zorman, Iza Šiftar (vsi iz Mestne občine Murska Sobota), Rene Žižek (Občina Tišina) in Ema Kovač (Občina Beltinci).

Na Gimnaziji Murska Sobota, gé je k maturi pristau pilo 77 dijakov, jih je bilau uspešnih 73 (94,81 procenta). Najbaukšiva med njimi sta bila Vita Škarabot, stera je dosegno 32 točk, in Rok Gerič, steri je meu 30 točk. Tüdi njiva sta zlativa maturanta. Na Dvojezični srednji šoli Lendava in Ekonomski šoli Murska Sobota so bili dijaki stau procentni na splošni maturi, netajo pa niti enoga zlatoga maturanta. V Lendavi, gé majo deset maturantov, je najbaukši uspeh, tau je 28 točk, dosegno 1 Nika Ferenc. Na soboški ekonomski šauli pa je maturo napravilo vsej 14 dijakov zaključnoga letnika ekonomske gimnazije. Minister za vzgojo in izobraževanje Darjo Felda je vsem maturantkam in maturantom čestito za uspeh, predsednica komisije za splošno maturo Marina Tavčar Krajnc pa je pravla, ka je generacija, stera je mela zavolo epidemije večkrat šaulivanje na daljavo, vseeno dobro pokazala.

Silva Eöry

MLADE MONOŠTRČANKE USPEŠNE NA MEDNARODNEM TURNIRJU V ORMOŽU

Kot sklepni turnir sezone 2022/2023 so naši športni prijatelji v Ormožu organizi-

seljem sprejeli oziroma se turnirja pod vodstvom trenerja Gergelya Hegyija ude-

ti vsaki v skupinskem delu, potem sta tretje- in četrtovrščeni ekipi še enkrat

telja turnirja, gozdarskega podjetja Fagus GIS, prejel lepo praktično nagrado

Stojijo z leve: Lili Poszavec, Napsugar Kolett Doufur, Nora Kozma, Zsafia Ronai, Lili Vass, Panna Aisa Terdik, Lilianna Kiss, Gergely Hegyi (trener)
Čepijo z leve: Nora Dancsecs, Nadin Nemeth, Mira Nagy, Adel Lippai, Jazmin Dombovari, Dora Schafer
Leži: Emma Csicsai

rali enodnevni mednarodni rokometni turnir za mlajše selekcije pod naslovom 2. mednarodni turnir mladih

ležili z ekipo letnika 2010 in mlajšimi. V tej kategoriji so nastopale 4 ekipe, RK Jeruzalem Ormož A (Sloveni-

igrali za bronasto medaljo oziroma prvo- in drugovrščena v finalu. Po dveh zmagah in enem porazu

oz. nahrbtnike, kape, karte, pisalni blok. Najboljši posamezniki turnirja (najigralke/igralci, najvratarica/

REZULTATI:

Skupinski del:	HC JUFA Deuschlandsberg (AUT)	7-16	Szentgotthárdi KK (HUN)
Skupinski del:	RK Jeruzalem Ormož B (SLO)	6-13	Szentgotthárdi KK (HUN)
Skupinski del:	Szentgotthárdi KK (HUN)	13-21	RK Jeruzalem Ormož A (SLO)
Finale:	RK Jeruzalem Ormož A (SLO)	10-15	Szentgotthárdi KK (HUN)

Končna lestvica

1. Szentgotthárdi KK (HUN)
2. RK Jeruzalem Ormož B (SLO)
3. RK Jeruzalem Ormož A (SLO)
4. HC JUFA Deuschlandsberg (AUT)

Najboljša igralka:

Nadin Nemeth (Szentgotthárdi KK)

Najboljša vratarica:

Arina Shaplavskaya (RK Jeruzalem Ormož A)

Fagus GIS 2023, ki je potekal 10. junija v Ormožu pri Veliki Nedelji. Sodelovalo je 16 ekip iz štirih držav (Slovenije, Avstrije, Hrvaške, Madžarske). Na turnir je monoštrska dekliška ekipa Szentgotthárdi KK dobila povabilo, ki smo ga z ve-

ja), RK Jeruzalem Ormož B (Slovenija), Szentgotthárdi KK (Madžarska) in HC JUFA Deuschlandsberg (Avstrija). V spremstvu večje skupine staršev so naša dekleta igrala v Športni dvorani Hardek. Po tekmovalnem sistemu so vse ekipe igrale enkrat pro-

v skupinskem delu so monoštrska dekleta v finalu pred številčnim občinstvom nadigrala domačo ekipo RK Jeruzalem Ormož A in na koncu zaslužno dvignila pokal.

Vsak udeleženec turnirja je od generalnega pokrovi-

igralka) so od generalnega pokrovitelja dobili še žoge select.

Mlade Monoštrčanke se niso prvič udeležile mednarodnega turnirja, a je lovorika s tega turnirja njihov prvi mednarodni uspeh. Tako smo se nasmejani in s prijetnim občutkom ob uspehu odpravili proti domu.

Želim vam prijetno poletje!

Lep športni pozdrav,
Mate Kozma

Romanje Sakalovčanov

Zadnjo soboto junija je sakalovska slovenska narodnostna samouprava organizirala romanje v Slovenijo, in sicer na goro Oljko blizu Celja.

Ta kraj že od 17. stoletja privablja številne katoliške vernike. Najprej je stal samo križ na tem griču, kasneje so zidali cerkev, ki je preživela tudi več nesreč. Pod cerkvijo so zgradili podzem-

ski dediščini Spodnje Savinjske doline in Žalca, ki je središče hmeljarstva v Sloveniji. Poskusili smo lahko 6 vrst piva, od klasičnih do najbolj posebnih,

kot je na primer bezgovo ali zeleno pivo. Kot spominek pa smo vsi dobili majhen vrček, iz katerega smo pili pivo, medtem ko smo se lepo pogovorili med sabo.

no svetišče z Božjim grobom. Naš duhovni vodja je bil sakalovski diakon Róbert Császár, s katerim smo skupaj molili v porabščini.

Naš izlet smo nadaljevali v Žalcu, kjer smo ogledali prvo fontano piva na svetu. Fontana piv Zeleno zlato je poklon hmeljar-

Potovali smo tudi v preteklost, ko smo si ogledali celjski grad, kjer so nekoč živeli grofi. Uživali smo v prečudovitem razgledu z bastij in ogledali različne razstave o srednjeveškem življenju. Naš dan smo končali z odlično večerjo na kmetiji Kaučič.

Noémi Illés

IZ NAŠE KÜNJE: RAFFAELLO KRUGLICE

No, poletje je tū. Sunce nas že fajn segreje in nega lepšoga, gda se lejko v vročini malo oladimo z mrzlo pijačo ali pa kakšim dobrim sladoledom.

Neje pa samo sledoled tisti, šteri nam lejko paše v vraučom dnevi. Tū so tūdi domanje Raffaello kruglice, štere so mrzle, sveže pa tak dobre, ka jih lejko v minuti pet komadov majzujemo.

Ponavadi Raffaello kroglice kúpimo v bauti, nadenjene so z dobrom kremom pa skobacane v kokosi in so rejsan neka posebnoga.

Povem pa vam, ka so te domanje kruglice rejsan slične tistim iz baute.

Pauleg toga so tak enostavne za napraviti, ka vam lejko deca pomagajo in se špilajo vküper z vami. Edini problem je, ka morejo v hladilniki počivati kakši den ali bar prejk nauči, ka dobijo svoj pravi žmaj. Tak te mogli malo počakati, prle kak te si štero privauščili. Ali vörvlite, splača se.

Za kruglice te nücali:

- 1 veliko kisko smetano (400 g)
 - 150 g cukra v praji
 - 300 g kokosove mele (mrvice)
 - nücali te še dodatno kokosovo melo v štero te skobacali kruglice
- Kisko smetano, cukrer pa kokosovo melo zmejšate sküper. Maso dajte za kakši 2 vöri v hladilnik, ka se ležej delajo kruglice.

Kruglice oblikujemo v isto velikost kak so te iz baute, pa želji lejko date v sredino mandelj ali pa lešnik. Fajn je, če mandelj ali lešnik nemata gor lupine. Najležej je, ka jih sprajimo v pečici pa te dojolüščimo. Ges pa jih ponavadi delam brez oreškov.

Napravljene kruglice skobacate v kokosovi meli, jih zložite na vekši tanjer in date v hladilnik. Iz te ene mase bi moglo priti nendri 50 kruglic.

Pa dober tek iz naše v vašo künjo!

Simona Rituper

ŽELEZNA ŽUPANIJA

*S Forintom na modri
turistični pauti*

1165 kilometrov duga, markirana modra turistična paut pela prejk cejluga rosaga, od kraja Hollóháza do hriba Írott-kő v Železni županiji.

Ferenc Soós pa njegvi pes Forint sta 24. apriliša štartala iz Hollóháze s ciljem, ka pejški z edno potjauv napravita t.i. modro turo. Najprvin sta samo eden velki ruksak mela, steroga je gazda težko noso, zavolo toga sta ga zamenjala na prikaulico za biciklin. V tej prikaulici sta pelala vse, ka je za tau dugo paut trbelo kak za gospodara tak za psa.

Ferenc Soós je med potjauv na Kékesi praznovau 75. rojstni den. Tau, ka je telko star pa itak se je podau na tašo dugo paut, je zavolo toga, ka je v cejlom življenji fejst aktiven biu, v mladi lejtaj v atletiki, sledkar pa v teku. Na pauti je vsikši zranjak rano stano pa z zajtrkom začno den. Spau je vsigdar tam, gde ga je nauč zaodla, bilau ka v gauški, na ogradi, v planinaj, depa če je srečo emo, te je strejo tō emo više glave. Zavolo toga, ka je vanej ali v kakšnoj turističnoj kočii spau, stroškov je kumik emo za prenočišče. Sprvoga je največ nevaul z vrejmenom emo, dostakrat je dež üšo pa bilau tašo tō, ka ga je vihér zaodo. Najbola kritično je v hribovju Cserhát bilau, zato ka je virus daubo pa je fejst slabi grato, lopau pomalek, depa üšo je naprej. Kak so šli dnevi, tak so se nabirali kilometri pa vsigdar bola skrjej je prišo k cilji.

Ferenc je s svojo potjauv tau sto pokazati starejšim lidam, ka še pri tej lejtaj tō leko aktivno pa zdravo živejo.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Odstopil minister za zdravje

Minister za zdravje Danijel Bešič Loredan je po pogovoru s predsednikom vlade Robertom Golobom podpisal odstopno izjavo. Golob je dejal, da zaradi razhajanj pri pogledih na javno zdravstvo. Premier je državni zbor obvestil, da bo po odstopu z mesta ministra za zdravje to funkcijo začasno opravljal sam. Robert Golob je tako četrti predsednik vlade, ki je začasno prevzel vodenje zdravstvenega resorja. Pred njim so to vlogo po odstopih takratnih ministrov za zdravje začasno opravljali še premierji Alenka Bratušek, Marjan Šarec in Janez Janša.

Srečanje treh ministrov v Anconi

V Anconi so se srečali zunanji ministri Slovenije, Italije in Hrvaške: Tanja Fajon, Antonio Tajani in Gordan Grljić Radman. Podpisali so izjavo o tesnejšem sodelovanju pri upravljanju in zaščiti severnega Jadrana. Strinjali so se, da je vprašanje migracij treba reševati na ravni EU. »Slovenija, Hrvaška in Italija smo tri države, ki nas povezujejo jadranska, sredozemska in evropska identiteta. Skrbimo za Jadransko morje, čistočo, biotsko raznovrstnost, za širjenje in modernizacijo naših pristanišč ter za rast gospodarstva,« je na skupni tiskovni konferenci poudarila zunanja ministrica Tanja Fajon. Pojasnila je, da so države v tem okviru tega podpisale anconsko izjavo, kjer politično zagotavljajo podporo številnim projektom v regiji. »S podpisom izjave smo se zavezali tudi, da bomo jeseni skupaj izvedli akcijo iskanja in reševanja ljudi na morju. To je pomembno, da preprečujemo človeške tragedije v morju in da se humano spopadamo s problematiko nezakonitih migracij,« je še poudarila. Vsi trije ministri so se strinjali, da bi reševanje problematike migracij moralo potekati na ravni EU, kjer bi več pozornosti morali nameniti tudi državam izvora, zlasti v Afriki.

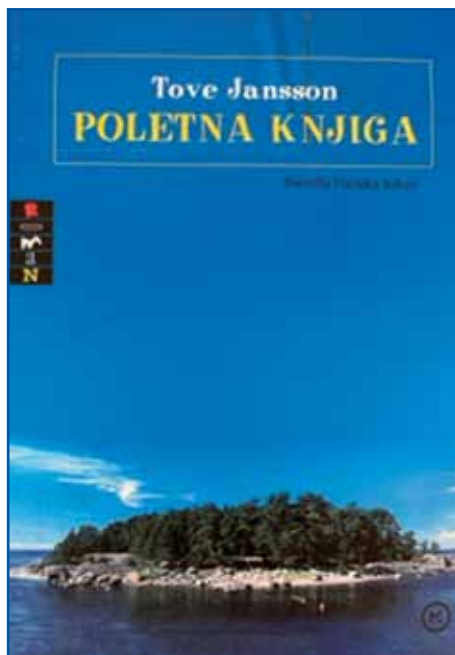
Jansson, Tove, MK, Ljubljana 2005

POLETNA KNJIGA

Knjiga z naslovom Poletna knjiga nas uči, kako prisluniti naravi in jo imeti rad. Na finskem otoku ob čudovitem zalivu stoji počitniška hišica, v kateri poletne počitnice skupaj preživljata deklica Sophia in njena babica. Dnevi potekajo mirno in v počasnem ritmu, kar jima omogoča veliko časa za pogovor. Medtem ko se potepata po okoličini in raziskujeta naravo, skrbita za rastline, nabirata kamne in opazujeta vse živo okrog njiju, se vsakdanji pogovori dotaknejo velikih življenjskih vprašanj, na katera najdeta odgovore ravno v svoji okolici. Ker vse dogajanje poteka nekako počitniško in lenobno, imamo ob prebiranju včasih občutek, da se nič ne dogaja. In ravno na koncu poglavij se pokaže, da se v resnici dogaja zelo veliko. Iz vsega opazovanja in doživljanja narave dobita babica in vnučka velike odgovore o življenjskih resnicah. Te se dotikajo tako veselih kot žalostnih stvari, oboje skupaj pa tvorijo naša življenja.

To je knjiga, ki ne potrebuje čarovnije ali kakršnih koli drugih fantastičnih okrasov, saj nas opominja, da lahko odkrijemo čisto lepo magijo tudi v naravnem svetu povsod okoli nas, če le odpremo oči in umirimo svoja življenja. Pisateljici je v knjigi uspelo ustvariti majhno vesolje, kjer v popolnem ravnovesju sobiva vse staro in mlado, nevarnost in lepota, resnično življenje in domišljija. Vse se hrani z izkušnjami drug drugega. Modrost in nežnost se prepletata s humorjem.

Posebnost knjige je tudi ta, da jo bogatijo ilustracije same avtorice, ki zgodbam v knjigi dodajo čarobno vrednost. V enem izmed poglavij z nas-

lovom Avgust piše: »Svetle noči vsako leto neopazno potemni. Kak večer v avgustu ima človek zunaj opravilo in naenkrat je povsod črna tema, hišo obda topla črna tišina. Poletje je še tu, a ni več živo, ostaja še neovnelo, in jesen še ni pripravljena na prihod. Tudi zvezd še ni, ampak samo tema. Ne takoj, ampak malo zatem in kot mimogrede začenejo predmeti spreminjati svoje prostore, da sledijo toku leta. Hkrati se spremeni vsa pokrajina.

Pa vendar je babica šla vsak dan pred mrakom ven čistit tla. Počistila je vse, kar je imelo opravka z ljudmi. Pobiljala je žeblice, koščke papirja, cunje in plastiko, odrezke z oljem premazanih deščic in zamaške vseh vrst.«

Knjiga velja za eno klasičnih del skandinavske književnosti. Čeprav je bila prvič izdana že daljnega leta 1972, zanjo še vedno velja, da je knjiga za vse generacije in mojstrovina, ki se za vedno vtisne v srce.

Pripravila Jana Balažič, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota

Pod Srebrnim brejgom ...

... smo v vaši pa naši novinaj Porabje od njega pisali. V pisanji Od inda v gnešnji čas smo se s pisatelom Marjanom Tomšičom srečali, kak je od Istre, od té magične krajine pa njeni lidi piso. Žau je Marjan Tomšič svoje pero za vsigdar k strani djau. Med pisatelami pa pisateljicami je velka žalost za njim ostanola. Njegve vnauge pripovejsti pa romani so pred lidi skur tapozableni svejt prinesli. Grenko Morje/Bridko maurdje nam od aleksandrink pripovejda. Tau so ženske, stere so v Aleksandrijo v Egipt ojdle bogatim ženskam njive mlajše nadajat, svoje mlajše pa so doma njale. Marjan Tomšič je za svoje pisanje zvün drugi nagrad Prešernovo tō daubo. V tej dnevjaj eške eden nauvi glas iz kulture spod brejga se na velko čuje. Svet-

Ena od knjig Marjana Tomšiča naslov Oštrigeca nosi. Tau je stara rejč iz Istre, mi bi toj knjigi po domanje Čalarija prajli. Tomšič se je v vesi skrak Maribora naraudo, se za školnika vönavčo. Neka lejt je na mali šaulaj v Istri mlajše včiu, po tejn je pa od svojoga pisanja živjo.

lana Makarovič je trno poznana umetnica, univerzalna, bi leko prajli. Njau v Sloveniji vsikiški pozna. Najbole na velko se je leta 2000 od nje pisalo, ka je nej škela prejkvzeti Prešernovo nagrado za živlensko delo. Iz protesta je tau naprajla, ka skrak nje je nagrado eške pater Marko Rupnik daubo. Po istini povedano, niške, zvün cerkveni kraugov, za njega nej vedo. Tau velko nagrado pa je daubo, ka je v cerkvi freske pa mozaike naredo, nasliko. Ja, tau je velka afera bila, depa, v tistom časi je cerkev velki vpliv mejla. Čas je tadale šau, kak šegau ma titi, nauve istine so na den prišle. Pater Rupnik je za seksualnoga kriminalca vözglašeni. Vnauge ženske, nüne tō, so od njegovoga grdoga dela z njimi vöovadile. S tejm se je vse vküper vöobrnau. Pater Rupnik de za svoje delo mogo plačati, Svetlana Makarovič pa je prajla, ka nagrado zdaj rade vole vzeme. V tej dnevjaj so njoj iz Ministrstva za kulturo pejneze dali, od 8346 evronov pripovejdamo. Svetlani pejnez nej trbej, zavole je prislüžila pa velko penzijo ma. Tak se že na velke guči, ka tau tanjani mački po cejli Sloveniji dobijo. Njena lübezen do mačk je ranč tak vsejm trno dobro poznana. Zvün vsega toga se čaka, ka de pater Rupnik naredo. Nagrado mimo vsej regul daubo, na njega pa je eške ta veleafera spadnola. Zvekšoga se čaka, ka nagrado sam nazaj da. Leko, ka s tejm si bar malo svoje zamazano ménje zaperé. Po Evropi pa katoliški voditelji na velke brodijsko, ka z njegovimi mozaikami pa slikami naprajti. Zvekšoga aj bi je vöftrgnoli, freske dojpoškrabali. Tau aj bi se zgodilo v velkom svetom Lurdi tō.

Naš Srebrni brejg bi se od takšnoga dela enoga svetoga človeka najraj križati začno, če bi tau lek naredo. Raj samo na svojom večnom mesti stodji pa od človeške norosti si svoje brodi. Leko, ka ranč tak kak si drugi lidge brodijsko.

Miki Roš

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

Rastline, ki z vonjem odganjajo mrčes

V poletnih dneh, ko si v večernih urah privoščimo počitek na terasi, nam velikokrat

druge žuželke. Dišeče rastline s svojimi cvetovi oddajajo dišave le nekaj

rožmarin, žajbelj, majaron, timijan, sivka, limonska verbena, melisa, bazilika,

okolici predvsem insekte. Limonska trava se vse bolj pojavlja za zasaditev posod

Posušeno listje dišečih pelargonij se uporablja proti moljem.

pokvarijo razpoloženje različne žuželke in komarji. Pov-

rednov. Rastline z dišečimi listi vonj zadržujejo dalj časa.

Sivka privablja koristne žuželke, komarji pa jo zelo sovražijo.

zročajo pike in neprijetnosti. Obstajajo pa olajševalne okoliščine z različnimi dišečimi

Znanih je kar nekaj rastlin, ki so prijetnega vonja za človeka, komarje pa odvrčajo.

Sladki pelin, pravimo mu tudi čudežna rastlina, ima izjemne učinke. Odganja predvsem insekte.

rastlinami, ki z vonjem odganjajo komarje in včasih tudi

Med najbolj učinkovite rastline proti komarjem sodijo:

ognjič, navadni pelin. Že naše babice so sadile te rastline med zelenjavo. Med cvetočimi rastlinami so še žametnice in kapucinke. Na terasi pomaga namočena limonska pelargonija v posodi v olivno olje.

Bazilika, dobro znana v družbi s paradižnikom, velja za eno najbolj aromatičnih zelišč s svojim listjem. Zaradi prijetnega svežega vonja in okusa je zelo priljubljena tudi v kuhinji in kozmetični industriji. Dobri sosede so poleg paradižnika še kumare, paprika in bučke, kjer s svojim vonjem odganja škodljivce.

Dišča pelargonija se vse bolj uporablja za zasaditev v korita, posode za balkone in terase. Ima dvojno okrasno vrednost, tako v cvetju kot v listju, ki imajo močan vonj in odganjajo komarje. Njena rast je kompaktna in cveti skoraj do zmrzali. V svetlih kletih dobro prezimi, z laskoto pa se tudi razmnožuje z zelenimi potaknjenci.

Sladki pelin, pravimo mu tudi čudežna rastlina, ima izjemne učinke. Zaradi zelo močnega vonja odganja v

Limonska trava ima prijeten, citrusom podoben okus.

na balkonih in terasah. Je eden največjih sovražnikov komarjev.

Bazilika s svojim vonjem odganja škodljivce, zato jo je priporočljivo saditi med paradižnik, papriko, jajčevce, bučke in krompir.

Morda niste vedeli...

Velika sočvetja okrasnega luka prav tako odganjajo komarje.

Besedilo Olga Varga
Fotografije svetovni splet

... DO MADŽARSKE

Le 11 odstotkov odobrava obnašanje Zelenskega

Pew Research Center je v 24 državah opravil reprezentativno raziskavo med drugim o tem, kaj mislijo ljudje o ukrajinskem in ruskem predsedniku. Zanimivo je da se le 11 odstotkov Madžarov strinja z obnašanjem ukrajinskega predsednika Zelenskega, kar je najnižji odstotek ne le v Evropi, temveč v vseh državah, udeleženkah raziskave. Malo več, 19 odstotkov vprašanih, se jih strinja z dejanji ruskega predsednika Putina, toda nezaupanje v njegova dejanja je precej visoko. Polovica vprašanih mu sploh ne zaupa, 29 odstotkov pa pravi, da mu prej ne zaupa kot zaupa. Mnenje Madžarov o njem je skoraj identično tistemu, ki ga imajo o ameriškem predsedniku Joeju Bidnu. Anketirance so vprašali tudi, kako se obnašati do Rusije zaradi napada na Ukrajino: Ali sprejeti zelo stroge ukrepe proti njej ali ji pustiti kakšne možnosti zaradi njenih energentov? Pri odgovorih je evidentna ideološka razdeljenost madžarske družbe. Medtem ko 45 odstotkov levo usmerjenih vprašanih zahteva strožje ukrepe proti Rusiji, jih je med desno usmerjenimi ta odgovor dalo le 10 odstotkov.

Premalo novih učiteljev

V šolskem letu 2022/23 je začelo na šolah poučevati nekaj manj kot dva tisoč novih učiteljev. Po podatkih Zavoda za šolstvo je 1884 mladih učiteljev od tistih, ki so začeli svoj petletni študij leta 2017, stopilo na svojo učiteljsko pot. Po uradnih podatkih se je v omenjenem letu prijavilo na pedagoške fakultete več kot 18 tisoč srednješolcev, sprejeli so jih okoli 9 tisoč. Koliko jih je prišlo do diplome, se točno ne ve, toda strokovnjaki ugotavljajo, da se je v javnem šolstvu zaposlilo le malo več kot 20 odstotkov sprejetih študentov. Novi zaposleni ne morejo nadomestiti niti učiteljev, ki so se v tem šolskem letu upokojili, teh naj bi bilo od 4 tisoč do 5 tisoč.

NAZAJ DOMAU SEM PRIŠO

Petdesetšestoga leta je dosta lüstva odišlo iz Vogrskoga ta po svejti, največ v Meriko. Zavolo baukšoga žitka, zavolo mira, sploj so nej znali, če še gnauk svejta leko pridejo nazaj domau v svojo rojstno ves. Sledkar, gda se je že malo politika pomirila, so začnili odti domau k rodbini, k materi, k sestri ali k brati. Depa kak so lejta šle, kak so domanji mirali pa ranč tak tisti tō, steri so v Meriko odišli, že vsigdar menje so se srečovali. Drūga, najbola pa tretja generacija že malo stikov, spominov mejla, njē je že nikanej vleklo, nika je ne vlečē domau.

Tej že rejdko odijo domau, bola samo tisti, steri iščejo svoje korenine. Med tejmi je Frank Makoš tō, steri je iz Chicagoja nej samo ka domau prišo, domau se je spakivo, zdaj že stalno v Števanovci žive.

- Frank, vaš oča pa mati v steroj vesi sta bila doma?

»Moja mati pa oča sta iz Sakalauvec bila, mati je 1934. bila rojena, oča pa 1924.«

- Zaka so stariške v Meriko odišli?

»Za Rusov volo pa za volo politike. Pa zavolo baukšoga življenja. Najprvin so prejk v Avstrijo šli, šest

mejscev so bili v lageri, depa nej so bili nutrazaprejtī, leko so odli delat. Pa te leta 1957 so leko šli v Meriko, v Chicago.«

- Zaka so ranč v Chicago šli?

»Zato, ka žlata, Repnjak fami-

lija je že tam bila, Steve, Julija, György, tau so moji strici pa tetica bili.«

- Kakšno delo so si najšli stariške v Chicagoju?

Frank Makoš s starim slovenskim molitvenikom

»Oča je v ednoj fabriki delo, gde so bicikline redli, mati pa v cukrni fabriki. Tak ka pri nas doma je vsigdar bila čokolada, gumi cutjar pa taši mali zavci

Njegvi oče je bijo od Blagastine družine v Sakalovci, pisali so se Makoš.

iz čokolade na vūzem, na tau se sploj dobro spominjam.«

- V Meriki je eden taši svetek v novembri, steroga mi tū v Evropi sploj ne poznamo.

»Tau je thanksgiving, tau zna-

manōjva, ka zahvala Bogu za lejpi pauv. Tašoga reda se pure (pulyka) pečejo v reglini, velke tak, ka komaj zdigneš. Depa trbej, zato, ka na te sve-tak cejla družina si kaulak stola sede, ranč tak kak na božič. Djejo, pidjejo, potistim pa v televiziji ameriški football gledajo, Chicago Bulls, New York Lakers pa taše.«

- Vi mate sestro ali brata?

»Nejman nej sestro pa nej brata, sam se.«

- Gde ste delali, ka ste delali v Chicagoju?

»Kak menedžer sem delo v aluminium fabriki. Par lejst sem tau delo, gnauk so samo fabriko zaprli, mena so pa prajli, Frank, več nej trbej pridi. Potejm sem drūgo slūžbo mogo iskati, tak sem busšofer grato. V Chicagoju bus voziti je nej leko delo, zato ka dosta avtonov je.«

- Kakšno je življenje v Chicagoju?

»Življenje bi dobro bilau, samo tam v noči ne moreš vō, zato ka fejst je navarno, fejst kradnajo, strejlajo eden drūgoga, če si tam, leko ka ranč tebe dolastrijo. Če si doma v stanovanji ali v rama, tam tō nejmaš mira, ne moreš počivati, zato, ka tam je po večeraj velka lar-ma. Sauseda sploj ne briga, če ne moreš spatī, on muziko tak naglas poslušā, ka cejli ram trpeče. Dja sem vsikši zranjek rano v petoj vōri ūšo delat, bilau tak, ka nika sem nej mogo počivati, zazranka sem bola trūden stano, kak gda sem dolalego.«

- Vi ste zdaj že v penziji?

»Dja sem še nej v penziji, zato ka v Meriki moški, gda so šestdesetdvej lejta stari, te leko dejo v penzijo, dja še dvej leti mam dočas. Mena je tau nej nevola, zato ka mam pejneze, leko živem brezi tauga tō, ka nejmam še penzijo. Gda sta moja mati pa oča mrla, dja sem tam audio naš ram pa sem nazaj na Vogrsko prišo.«

- Zaka ste nazajprišli?

»Zato, ka tū mam družino, tam v Meriki že nikoga nejmam, vsi

so tapomrli, moje korenine so tū v Porabji. Zato sem si tak mislo, ka nazaj domau pridem pa tū si tūpim en ram.«

- Kak so vaši stariške med

Mali Frank z materjov.

seu gučali?

»Oni so samo slovenski gučali, moja mati je nej vejdlā angleški, samo malo kaj gučala, pisati pa šteti je sploj nej vejdlā.«

Njegvi oče je v Ameriki delo v fabriki, gé so delali bicikline.

- Težko je bilau vaš rojstni varaš Chicago tamnjati?

»Varaš je nej bilau težko, depa dosta dobro lüstvo, padaše, stere sem tam njau, tau je težko bilau, še gnesden mi fejst falijo.«

- Pa kak je v Števanovci, gde ste si ram küpli, kakšno je tū lüstvo?

»Fejst dobro mesto je, dosta dobro lüstvo žive v tau vesi

tō. Mam edno dobro sausedico, Margito, stera mena sploj dosta pomaga pa ranč tak njeni mauž Pišta tō. Ranč tak dobro lüstvo je v Sakalauvci tō, gde moja žlata žive.«

- Ka delate cejli den?

»Nej sem dosta doma, zato, ka dosta se vozim v Budimpešto, tau je sploj lejpo mesto, zdaj go spoznavam. Odīm v Sombotel, Győr, Körmend, Mur-

ska Soboto pa v Ljubljano največkrat s cugom. Pa te še vsakšo leto dvakrat, marciūša pa oktobra, dem nazaj v Chicago, tam je moja banka, tam mam administracijsko delo, moran podpisavati pogodbe pa tašo.«

- Vi sami živete v tau rami, vi sami sebe tējate ali vam vozijo?

»Dja trno ne tūjam, samo telko, če kaj malo segrejem, dosta odīm djejt v restavracije. Dostakrat djejm pri Repnjak Žužini, dostakrat mi sausedica Margit kaj prinese, tak ka hvala Baugi, nej mi trbej tējati. Depa tak mislim,

baukše je tau tak za vsakšoga.« (Kejp na 1. strani: Zdavanje Frenkinovoga strica, na pravi strani njegva babica pa dejde)

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Istra, krajina stari šeg, tradicije, večni ramov iz kamna, svojo gesti ma, stero samo tam leko srečamo.

živé, drejva za mitološko vala.

Istrska belica je oljka, stera je v krajino nin 600 lejt

Oljke se v redej sadijo. Te na našoj fotografiji so takše, stere že prejk 200 lejt tak stadjijo. Oprvin nin od 5 do 7 lejt trbej, ka roditi začnejo. Skauzi čas leko do 15 mejterov visko tö zraslé. Bole važno pa je tau, kak šörki koš drejva naredi. S tejm več sada, več oliv na njoj zraste. V Istri je najbolje sorta belica poznana. Tak vögleda, kak v levom kiklej leko vidimo.

Njena gastronomija je stara, daleč, daleč nazaj sega. Inda je tau gesti prausni lidi bilau, gnes se v najbaukši

pred Kristusom prišla. Za eno najbolje stari sort na svejti vala. Če malo ovak povejmo, ta avtohtona sor-

Od oljke do olija

Gda od rejsan stari časov prip o v e j d a m o , oljka (olajfa) je sinonim za tau gé. Tak dugo je poznana, od gda je človek pisati začno. Gvüşno, ka že prva so drejve rasle pa lidge so njeni sad za gesti pa za oli meli. Oljka za drejvo vala, ka najduže od vsej leko živé. Do

Istrska supa se iz takšnoga vrča - v Istri se njemi bukaleta pravi - gemle, se pogej, se pidjé. Tau je nej gesti za enoga. Bukaleta pa žlica od enoga do drugoga človeka ide, malo se krüja v lampe dene pa se z vinom dojsplavi. Povejmo, ka v kraugi supa od enoga do drugoga ide. Tak je inda v držinaj tö bilau.

zdaj je 2850 lejt stara oljka poznana. V našoj Istri tak stare ne poznamo, depa, zavolo toga, ka tak dugo leko

ta je takša ostanala, prva so začali hibride pa kaj takšnoga delati. Zakoj vejmo, ka tak dugo že v Istri rasté

pa živé? Od nje je grški historik Pavzanij piso, steri je po krajini ojdo. Iz tisti časov pripovejst živé, v steroy so se drejve vküper najšle, ka se zgučijo. Ka se zgučijo, stero drejvo za njivoga krala vögglasijo. Vse so v eden glas prajle, ka tau oliva mora biti. Oliva pa njim na tau povej: Preveč brige za lidi pa njivo življenje mam, ge čas za kralüvanje nemam, zame tau talüčeni čas znamenüje. Ta pripovejst nam od toga guči, kakšo vrejdnost že od inda ma pa kak visko jo lidge cenijo. Nej samo tau, z njenim olijom se je indasvejta plačüvalo. Povejmo, za eno kozo deset litrov olija trbej tadati. Oljko belico iz Istre so tak poštüvali, ka za časa Rimskoga imperija so jo po skur vsej taljanski krajinaj skrak maurdja sadili.

Krepek kak zemla

Tak bi leko za staro avtohtono sorto vina iz Istre prajli, ménje refošk so njemi dali. Gnako ménje trs ma, na sterom kak tinta kmično grauzdge se zori. Malo ménje lejt kak oljka belica v krajini rasté. Prva so tam sorte pauvali, stere že za davnik tapozablene valajo. Depa, ranč Istra kaulak varáša Koper za daum refoška vala. Leko povejmo, ka brezi njega se nika ne zgodi. Z njim človek na svejt pride, na gostüvanji se toči pa po pokapanji se žalost v njem vtapla. V njem se najde tista tvarina tö, iz stere se aspirin dela. Nej čüda, ka že od inda so ga za vrastvo meli.

Istrska supa

Supa se skur kak župa čüje, depa, ne moremo pa ne smejmo od župe pripovejda-

ti, kakšno pri nas poznamo pa jo küjamo. Tau pa zatoga volo, ka istrska župa se ne küja. Samo krüj nut v njej

na zemlo delat šli. Vsigdar so supo meli, ka ji je gorsegrejla, njim nauvo energijo dala. Doj s Krasa do maur-

Če je oliva nej škela krau drejv biti, refošk za rdečoga krala Istre vala. Un prauti tomi nika nema povedati. Nisterni njemi eške krv Istre pravijo. Gda krapla vina na rdečo zemlau spadne, rejsan tak vögleda, kak bi neakomi krv tekla. Iz refoška pa olija olive je trno poznano gesti gratalo. Leko povejmo, ka sta se vino pa oli v njem oženila.

se na ognji speče. Pa nikšne vode za njau nej trbej, krepko rdeče vino za supo mora biti. Recept pa tak vögleda: trbej nam liter refoška, pocukramo ga, kcuj tri žlici

dja veter burja (bóra) fuda. Nebesko mrzla vej biti. Istrska supa v človeki burjo, njeni mrz »doj buje«. Kak povejdano, v Istri tradicija od inda v gnešnji čas eške itak živje. Leko, ka

Torklja, tak se po indašnje tisto mesto zové, v steroy so oli delali. Najprva so olive na kamni vküper spotrli, je zdüjzgali. Na fotografiji zar pa se vidi, gé se je vse vküper stiskavalo, prejšalo. Gnes tau mašini delajo. Eške itak pa se v torklji supa gejp-idjé, ka se brž leko sproba, kak se nauvi oli z vinom ženi.

fejfera ranč tak, za konec pa na ognji dva do tri falate pečenoga krüja eške na red pride. Najbole se je supa gejl-pila, gda so v mrzлом vrejmjeni

ranč gesti pa pijača nam od toga največ leko pripovejdata. Gvüşno pa, ka tau eške nej vse, ka nam Istra leko povej, nam vöovadi.

Miki Roš

POTOVANJE SKOZI ZGODOVINO V INTERAKTIVNEM MUZEJU

V zgodovinskem središču Monoštra, nedaleč od baročne cerkve Marijinega vnebovzjetja, je dolga leta samevalo propadajoče, več kot dvesto let staro cistercijsko poslopje. Lokalna samouprava je čakala na pri-

Na mestu propadajočega cistercijskega poslopja najdemo danes ustanovo TimeTourist ali Muzej potovanja skozi čas.

ložnost, da bi lahko zgradbo obnovila in ji dala novo funkcijo. To se je nedavno zgodilo s pomočjo evropskih sredstev, od tedaj obiskovalce tik ob gledališki stavbi pričakuje *Muzej potovanja skozi čas* ali z drugim imenom *TimeTourist*.

»Želeli smo ustvariti edinstveno turistično točko v Monoštru,« smo izvedeli od predstavnice samouprave Renáte Szép. »Čeprav popotnike v mesto in njegovo okolico privabljajo številne znamenitosti, smo sklenili, da bomo izoblikovali tak muzej doživetij, ki bo že sam po sebi pritegnil turiste. Odločili smo se za sodobno usmeritev: obiskovalci si ne ogledujejo predmetov v vitrinah, temveč so udeleženci interaktivnega potovanja skozi čas.«

Muzej TimeTourist smo obiskali nekega poletnega jutra. Njegov vhod je pod površino, po vstopu nas pričakata kavarna in majhna trgovina z izbranimi lokalnimi in regionalnimi izdelki. Pridružila se nam je sodelavka ustanove Nikolett Lovenyák in nam izročila tablični računalnik,

ki nas je kasneje spremljal po vsej poti. »Ob madžarščini so vsa navodila in tudi vse igre na voljo še v angleškem, nemškem in slovenskem jeziku,« smo slišali, odločili pa smo se seveda za igro v slovenščini.

Po stopnicah smo se povzpeli na zgornjo etažo muzeja, kjer poteka potovanje skozi čas in ki je dostopna tudi z dvigalom. »Naš cilj s petimi interaktivnimi sobami je, da

Pet interaktivnih sob nas prepelje v pet zgodovinskih trenutkov Monoštra. V šotoru poveljnika Montecuccolija na primer prežimo na Turke v letu 1664.

obiskovalci podoživijo posamezne zgodovinske trenutke, in sicer v pogovorih z osebnostmi iz danih obdobij. Med igro pa kar hitro opazijo, da zgodovinsko pristnost dosežemo tudi s sočasnimi zvoki, vonji in vizualnimi elementi,« nas je seznanila Renáta Szép. Turistična organizatorica Nikolett Lovenyák je pristanila, da je igra zelo podobna sobam pobega. »V prostorih

dobijo obiskovalci vpogled v pet pomembnih zgodovinskih trenutkov našega mesta. Igre so lahko manualne, ko se predmete premešča in namešča na določene točke. Veliko je interaktivnih nalog, pri katerih se na tablici dopolnjuje besedila. Imamo pa tudi naloge z obogateno resničnostjo, pri katerih igralci na tablici odčitajo na primer neko sliko na mizi, s katero nato rešujejo naloge.« V prvi od petih sob nas je pričakalo srednjeveško ozračje, natančneje, pripotovali smo v leto 1183. Na zaslonu tabličnega računalnika nas je pozdravil sam ogrski kralj Béla III. – in sicer v slovenskem jeziku. Pohvale vredna je odločitev upravljalcev muzeja, da so naprosili profesionalne igralce iz Slovenije, ki so madžarskim zgodovinskim osebnostim posodili svoj glas.

S pomočjo tablice smo odgovorili na vprašanja kralja,

tercijanski menih. V sobi z letnico 1445 nas je klerik prosil za pomoč pri odklepanju skrinje, pri čemer smo morali razvozlati skrivnost njegovega psaltra in rožnega venca. V tretji sobi smo se znašli v taboru krščanskega poveljnika Raimonda Montecuccolija in smo se z nastavljeno puško znebili njegovih tridesetih turških napadalcev. Na zemljevidu na mizi smo namestili čete različnih narodnosti in tako premagali Turke v znameniti monoštrski bitki v letu 1664.

Zadnji sobi sta nas pripeljali v pozni novi vek. V 18. stoletju smo morali pospraviti dekliško sobo, v kateri je bilo prejšnji dan preveč razposajeno. Na klaviaturi sočasnega glasbila smo z igrali preprosto melodijo in iskali skrite predmete. V zadnji sobi nas je v letu 1899 pričakal sam madžarski ministrski predsednik Kálmán Széll. Morali smo se znajti v njegovi delovni sobi, ki je bila obložena s knjigami, s stene pa nas je pozdravljala portret samega cesarja Franca Jožefa.

Iger v muzeju TimeTourist so se prvi gostje udeležili lani novembra, od letošnje- ga januarja pa obisk neprestano narašča. »Aprila je prišlo več skupin na teambuilding. Trenutno razmišljamo o tem, kako bi lahko zapolnili čas 20-25 ljudem,

manj pa morda težko reševalo naloge.« Sama interaktivna igra traja dobro poldruho uro. Ko smo rešili naloge Béle III., nas je v naslednji sobi pričakal cis-

Udeleženci igre rešujejo naloge s pomočjo tabličnega računalnika in t. i. obogatene resničnosti.

tercijanski menih. V sobi z letnico 1445 nas je klerik prosil za pomoč pri odklepanju skrinje, pri čemer smo morali razvozlati skrivnost njegovega psaltra in rožnega venca. V tretji sobi smo se znašli v taboru krščanskega poveljnika Raimonda Montecuccolija in smo se z nastavljeno puško znebili njegovih tridesetih turških napadalcev. Na zemljevidu na mizi smo namestili čete različnih narodnosti in tako premagali Turke v znameniti monoštrski bitki v letu 1664.

Zadnji sobi sta nas pripeljali v pozni novi vek. V 18. stoletju smo morali pospraviti dekliško sobo, v kateri je bilo prejšnji dan preveč razposajeno. Na klaviaturi sočasnega glasbila smo z igrali preprosto melodijo in iskali skrite predmete. V zadnji sobi nas je v letu 1899 pričakal sam madžarski ministrski predsednik Kálmán Széll. Morali smo se znajti v njegovi delovni sobi, ki je bila obložena s knjigami, s stene pa nas je pozdravljala portret samega cesarja Franca Jožefa.

Iger v muzeju TimeTourist

so se prvi gostje udeležili lani novembra, od letošnje- ga januarja pa obisk neprestano narašča. »Aprila je prišlo več skupin na teambuilding. Trenutno razmišljamo o tem, kako bi lahko zapolnili čas 20-25 ljudem,

kajti igre se lahko udeleži le ena ekipa z nekaj osebami. Trudimo pa se v aktivnosti vključiti tudi mlajše generacije,« nam je zaupala Nikolett Lovenyák.

»Moji kolegi so dolga leta pripravljali koncept tega muzeja, kar nekaj časa pa je trajala tudi izvedba projekta,« smo še izvedeli od Renáte Szép, ki je sklenila: »Mislim, da smo uspeli ustvariti interaktivni muzej doživetij, ki predstavlja zgodovinska Monoštra na način, ki ga drugod na Madžarskem morda niti ne poznajo.«

Muzej TimeTourist v samem središču Porabja ponuja poldruho uro vznemirljive zabave, in to tudi v slovenskem jeziku. Gostom iz Slovenije pa priporočamo, da pred obiskom ustanove malce osvežijo svoje znanje o zgodovini 840-letnega Monoštra. (Slika na 1. strani: V srednjeveški celici cistercijskega meniha obiskovalce čaka naloga, da iz zelišč (ki nosijo latinska imena) pripravijo zdravila za različne bolezni.)

-dm-

Foto TimeTourist

Trava - tak na kvar kak na asek

Tau eštje velko péjtanje, kakšen tikvin pauv bau letos. Nej tak pri travi, vej pa od majuša mau ma tašno vlogo, ka se

deževnoga vrejmena kumar leko vcuj prišli do okapanja pa osipavanja tikev, pa té tū tak, ka smo samo redé leko

mo pa go vöoberemo tū. Siraute tri naše penzionistke so zdaj lagvo delo mele, za stero so se zazranka na prvo rejč podale, zadvečerek pa že vöokopale tū. No, zdaj trava gvüšno nede mogla prerasti tikvi, stere že redno piščavajo bildje, začnejo cvesti pa tū pa tam so se že zavrgle male tikvi tū. Te ženske so: Eržika Szabó, Marika Mešič z Židove pa Marika Wachter z Varaša, stera je iz Transilvanije prejšnjo nauč po paunauči préjšla domau pa döjn kreda bėjla na tau lagvo delo. Baug plati vsejm trejm ženskam za tau redno pa flajšno delo, zakoj je leko postavimo za lejpo peldo, zatau pa posaba, ka so na prvo rejč skočile na delo.

Ženstje, veseldje je biti med vami! Baug aj vam da dobro zdravdje, aj te s tašno radostjov pa veseldjom leko delale, pomagale vsefalé potrebno delo za slovenstje penzioniste tū.

Tekst pa foto Klara Fodor

Na konci dela, najbola lagvi tau so glavtje (s pravi kraj) Marika Wachter, Eržika Szabo pa Marika Mešič.

kumar leko branimo od njé. Pa go nikdar ne sejamo pa ne sadimo na mezevaj. Kak tau, ka travej bola asni vlaga kak vsefalé drügoma pauva, tau tū nej vedeti. Tau zatok ne smejmo pozabiti, ka je ovak trava tū potrebna za človekovo življenje. Letos smo varaški slovenski penzionisti pauleg

vöokopali, ka so se oblectje že redno gonili više nas. No, vej je trava tau brž vpamet vzela, na tretji den je že tak vadréjla med redami, kak bi ranč nej bėjla z motorno motikov okopana. Nej zaman, ka okapanja z redno motikov nejma para zatok, ka travo s korenjaum vred vöokopa-

Družinski dan za rejnike

20. junija je rejniška mreža Reformatorskega centra za zaščito otrok Železne županije

79 rejnikov in predstavnikov rejniških družin, skupaj skoraj 140. Družinski dan smo izvedli

starostnim skupinam, nastopila je glasbena skupina Tárisonyások, gledališče Szamóca pa je otroke vključilo v svojo interaktivno predstavo. Program je obsegal tetoviranje z bleščicami, rokodelstvo, progo z ovirami, igranje na nogometnem igrišču z umetno travo, čolnarjenje, lokostrelstvo in učno pot, ki so otrokom ponudili obilico doživljajev.

Dogodek so podprli Združenje Pro Juventute, Csodaszarvas Tájpark v Rábahídvégu, Babati és Társa Kft. in slaščičarna Eszkimo.

Beáta Németh, svetovalka za rejniške družine

organizirala družinski dan v parku Csodaszarvas v Rábahídvégu. Dogodka se je udeležilo

s podporo Reformatorske dobrodelne službe. Programi so bili prilagojeni najrazličnejšim

Z malčki iz vrtca na izletu v Sloveniji

OBISKALI SMO EKO-SOCIALNO KMETIJO KORENIKA V ŠALOVCIH

21. junija smo se otroci in vzgojitelji iz Vrtca Gornji Senik odpravili na težko pričakovani zaključni izlet v Slovenijo. Obiskali smo Koreniko - eko-socialno kmetijo v Šalovcih in se udeležili treh de-

Testo smo oblikovali, ga razvaljali in izdelali rogljičke. Na koncu smo naše rogljičke tudi poskusili in bili so zares slastni. Pri tretji zeliščarski delavnici so otroci lahko spoznali nekatera zelišča in rastli-

Na zeliščnem vrtu med sivko

lavnic, posebej pripravljenih za nas obiskovalce. Imeli smo tudi vodeni ogled po živalskem parku na kmetiji. Na doživljajskih delavnicah v naravi so otroci lahko

ne, ki rastejo na domačem vrtu. Sprehodili smo se po zeliščnem vrtu ter med našim sprehodom okušali indijsko koprivo in vohali meto, meliso, kamilice, ognjič, pa

Oblikovali smo pirine rogljičke in takšno delo nam je šlo dobro iz rok.

pridobili nova znanja in veščine. Na prvi delavnici so imeli otroci priložnost, da se preizkusijo v negi in hranjenju živali, kot so konj, zajec, koza, ovca, krava, račka, goska in kokoš. Nekatere živali so lahko tudi pobožali. Pri tem so se hkrati veliko naučili o posameznih živalih. To je bilo nadvse zabavno doživetje, ki je privabilo nasmeh na usta tako otrokom kot tudi odraslim. Otroci so se lahko dotaknili prijaznega konja, ki ima otroke še posebno rad, se mu predstavili, on pa si jih je vse ogledal ter se razveselil otroške družbe. Posebej so se razveselili tudi zajcev in zajčjih mladičkov. V drugi, kulinarčni delavnici so otroci spoznali zdravo ekološko pridelano pirino moko, iz katere smo skupaj naredili marmeladne rogljičke.

tudi sivko. Na Koreniki pa imajo še odlično gostinsko ponudbo in preden smo se odpravili nazaj v vrtec, smo se dobro okrepčali s kosilom ter se posladkali s čokoladnimi palačinkami. Polni novih doživetij v prečudoviti naravi smo se nato počasi odpravili domov. Otroci so bili nad ogledom kmetije zelo navdušeni. Prijetno in pomirjajoče podeželsko okolje jim je dobro delo in tega podeželskega doživetja na kmetiji se bodo zgotovo radi spominjali. Zahvaljujemo se vladnemu uradu Republike Slovenije za zamejce in Slovence po svetu za finančno pomoč, saj brez te nikakor ne bi mogli doživeti tako čudovitega izleta, ki bo našim otrokom še dolgo ostal v prelepem spominu.

Andreja S. M.

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TOPnet d.o.o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobotica; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB